Şcoala de ecologie umană de la Chicago

Autor: Podaşcă Alin-Răzvan
Coordonator: Lect. univ. dr. Adriana Stancu
Instituția de învățământ: Universitatea „Dunărea de Jos” Galați

Abstract

În acest eseu discutăm faimoasa Şcoală de la Chicago, din perspectiva contribuțiilor pe care le-a avut în domeniul criminologiei. În opinia reprezentanților acestei şcoli, o zonă a oraşului are o influență covârşitoare asupra comportamentului celor care locuiesc în ea, indiferent de etnia lor. De asemenea, unii dintre reprezentanți au expus cauzele unui fenomen pe care l-au numit „dezorganizare socială”, caracterizat prin instabilitate şi lipsa unor principii directoare.

După o scurtă expunere a doctrinei lor şi după o scurtă trecere în revistă a celor mai importanți membri, o să analizăm cauzele pe care le pun la baza „dezorganizării sociale”. Vom prezenta şi cele mai întemeiate critici ce s-au adus acestei doctrine criminologice, iar în final, o să ne spunem propria opinie asupra contribuțiilor pe care le-a adus Şcoala de la Chicago.

Cuvinte cheie: *Şcoala de la Chicago, criminologie, ecologie umană, sociologie, „dezoganizare socială”.*

Sociologul Émile Durkheim considera că schimbările sociale rapide duc la creşterea criminalităţii, datorită slăbirii controlului pe care societatea trebuie să îl exercite. Această concepţie a fost preluată de membrii Catedrei de Sociologie a Universităţii din Chicago, în anii 1920'[1] [2]. Criminologia, la rândul ei, o va prelua din sociologie, formându-se astfel Şcoala de Ecologie Umană de la Chicago. Reprezentanţii de frunte ai acestei orientări[3] sunt: Ernest Burgess[4], Robert Park[5] [6], Clifford Shaw, Frederick Trasher[7] şi Henry McKay[8]. Membrii acestei orientări au efectuat un studiu în S.U.A., împărţind-o pe regiuni, combinând caracteristicile de mediu social ale fiecăreia cu rata criminalităţii. Metoda lor a fost numită[9] „interacţionism simbolic".

Deşi în zilele noastre ecologia este asociată cu mişcările de protecţia mediului, sensul original al termenului se referă la relaţiile ce se stabilesc între plante sau animale şi mediul, biotic sau abiotic, în care trăiesc. Ecologia este astfel o ramură a biologiei. Astfel, Şcoala de Ecologie Umană va studia individul în relaţiile sale cu mediul social, cu fenomenele şi instituţiile sociale din spaţiul în care este amplasat (fie sat, oraş etc.).

Un rol important în fundamentarea teoriei acestei şcoli a avut-o ziaristul Robert Park (ziarist timp de 25 de ani, din 1914 numit profesor la Catedra de Sociologie a Universităţii din Chicago), care a propus o paralelă[10] între interrelaţionarea plantelor cu mediul lor şi cea a omului cu mediul său. Oraşul reprezintă o unitate geografică, ecologică, economică, însă toate elementele care compun oraşul nu fac parte din acesta decât în măsura în care[11] „sunt conectate, prin întrebuinţate şi voinţă, la forţa vie a indivizilor şi a comunităţilor, exact ca o unealtă în mâna omului." Oraşul Chicago, în perioada 1860-1910, şi-a dublat numărul populaţiei la fiecare 10 ani, datorită mai ales imigranţilor[12]. Park a pornit de la observaţiile ecologistului danez Warming,[13] care a observat că diferitele specii de plante trăind în acelaşi habitat, au tendinţa să trăiască în „economie naturală", „colaborând" în avantajul tuturor.

[1] S-a considerat că ştiinţa criminologiei s-ar fi dezvoltat în S.U.A. datorită catedrelor de sociologie, la mare prestigiu în acea vreme; a se vedea J. Leaute, *Criminologie et science penitenciaire*, P.U.F., Paris, 1972, p. 35; E.D. Driver, *Pioneers in Criminology* p. 335 şi urm; apud. R.M. Stănoiu, *Metode şi tehnici de cercetare în sociologie*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucureşti, 1981, p. 44. Universitatea din Chicago a avut primul departamnet de sociologie din S.U.A. (1892). Şcolile de criminologie sociologică care caracterizează America reprezintă o adevărată replică la teoria lui Lombroso; cf. F. Cullen, R. Agnew, *Criminological Theory: Past to Present*, Oxford University Press, Oxford, 2011, p. 89.

[2] În perioada în care Şcoala de la Chicago şi-a făcut apariţia, America cunoştea o migraţie în masă a populaţiei rurale în zonele urbane; W.G. Lutter, M.S. Ackerman, *An Introduction to the Chicago School of Sociology*, Interval Research Propriety, 1996, p. 2.

[3] De reţinut că unii autori nu consideră că Şcoala de la Chicago ar fi fost un grup organizat, ci doar o seamă de persoane care s-a întâplat a avea aceleaşi interese şi activităţi similare, lucru explicabil prin împrejurările Chicagoului acelor timpuri. În acest sens: H. Becker, *The Chicago School, So-Called*, în *Qualitative Sociology, Vol. 22, No. 1, 1999*, p. 3.

[4] Cunoscut mai ales pentru studiile realizate asupra sociologie familiei, Burgess a fost profesor al Universităţii din Chicago între anii 1916-1966. Împreună cu R. Park, va scrie lucrarea *Introduction to the Science of Sociology* (1921).

[5] Se pare că el ar fi inventat şi termenul de „ecologie umană", a se vedea **"Park, Robert E."** Encyclopædia Britannica. Encyclopædia Britannica Ultimate Reference Suite. Chicago: Encyclopædia Britannica, 2015.

[6] Cu lucrări ca: *Human Communities, The City and Human Ecology* (1920).

[7] Cu lucrarea *The Gong* (1928), de exemplu.

[8] Alţi reprezentanţi sunt: Nels Anderson, Ruth Shonle Cavan, Edward F. Frazier, Everett Hughes, Roderick D. McKenzie, George H. Mead, Walter C. Reckless, Edwin Sutherland, W.I. Thomas, Louis Wirth (cu studii importante în sociologia imigraţiei), Florian Znaniecky. De asemenea, se poate vorbi de o „A Doua Şcoală de la Chicago": Howard Becker, Erving Goffman, Anselm Strauss, Gary Fine etc.

[9] H. Becker, op.cit. p. 4,

[10] W. Raushenbush, R. Park, *Robert Park: Biography of a Sociologist*, Duke University Press, Dwahm, 1979, apud. T. Amza, op.cit., p. 351.

[11] Y. Grafmeyer, I. Joseph, *L'Ecole de Chicago – Naissance de l'ecologie urbaine*, Paris, Aubier, Champ urbain, ediţia a 2-a, 1984, pp. 83-84, apud. M. Lallement, *Histoire des idees sociologiques, des origines a Weber (tome I)*, Edition Nathans, Paris, 1993, traducere de M. Conceatu, Editura ANTET, p. 148.

[12] În anul 1833, când Chicago a fost încorporat în S.U.A., avea o populaţie de abia 4.000 de locuitori. În anul 1890, populaţia era de 1 milion, iar în 1910, populaţia era de 2 milioane; Cullen, Agnew, op.cit. p. 89.

[13] T. Amza, op.cit. p. 351.

Sociologul a preluat această teorie, adaptând-o speciei umane. Astfel, în interiorul oraşului Chicago, Park a găsit mai multe „arii naturale", populate cu indivizi care se asemănau într-un anume fel (fie aparțineau unui grup etnic, fie aveau aproximativ acelaşi venit etc.). Unele arii erau izolate fizic de oraş, fie de linii ferate, râuri etc.

Park, în analogie cu lumea plantelor, a mai observat că această „arie naturală" s-ar putea de asemenea să se schimbe, datorită invadării ei de o altă specie, care ar putea pune stăpânire pe respectiva arie, excluzând alte specii din ea. Acest lucru se poate întâmpla şi în lumea oamenilor – istoria S.U.A. ne prezintă invadarea albilor a terenurilor indienilor[14], sau „acapararea" unei regiuni de afaceri şi industrie[15]. Tot aşa, în oraşul Chicago al acelor timpuri, imigranții reprezentau „specia invadatoare"[16]. Reprezentanții acestei şcoli[17] văd în „mediul înconjurător" punctul de echilibru dintre un spațiu geografic dat („area") şi dotarea tehnologică a indivizilor care locuiesc în acest spațiu.

Ernest Burgess, asociatul lui Park, observă (într-un studiu realizat timp de şapte ani) că oraşele au tendința de a se lărgi sub formă de cercuri concentrice, fiecare dintre ele deplasându-se treptat spre exterior (periferie). Au fost analizate 12 serii de statistici asupra delincvenței în oraşul Chicago, întocmindu-se astfel o serie de hărți geografice în care apare indicat locul de rezidență al fiecărui delincvent judecat de către tribunal în cursul unei perioade de şapte ani. Astfel, există mai multe zone: prima zonă se cheamă centrul de afaceri („Loop"); zona 2 reprezintă una de tranziție, fiind invadată de centrul de afaceri şi de ariile industriale. Această zonă este cea mai veche din oraş, locuințele deteriorându-se rapid, astfel că populația trăind aici va fi cea cu venituri modeste. Zona 3 este zona claselor muncitoreşti, fiind ocupată de cei care au evadat din zona 2[18]. Zona 4 este o zonă rezidențială, caracterizată de locuințe scumpe. Zona 5 reprezintă zona ariilor suburbane şi a oraşelor satelit, fiind ocupate de navetişti. Wirth[19] considera că aceste zone sunt populate în funcție de funcțiile pe care sunt apte să le îndeplinească. De asemenea, aceste zone nu stagnează, căci populațiile din interiorul lor migrează, „invadând" alte zone.

Fiecare din aceste zone creşte gradual, invadând spațiul zonei adiacente. Această schemă este, evident, orientativă, trebuindu-se a se ține cont de diferiți factori geografici, de tradiție etc. în depistarea mai sus numitelor zone. Însă bazându-se pe această schemă, Park şi cu asociații săi au studiat oraşul Chicago, încercând a înțelege cauzele schimbărilor care aveau loc, la acea perioadă, în sânul lui.

Şcoala de la Chicago se baza în studiile sale[20] pe biografii, studii de caz[21], informații istorice etc. Acest procedeu de zonare va fi aplicat ulterior şi în alte oraşe americane, cum ar fi Boston,

---

[14] ibidem. p. 353.

[15] ibidem.

[16] Park considera că odată cu trecerea timpului, datorită ziarelor în limbile de origine, imigranții vor fi asimilați; a se vedea **"Park, Robert E."** Encyclopædia Britannica. Encyclopædia Britannica Ultimate Reference Suite. Chicago: Encyclopædia Britannica, 2015.

[17] R. Park, E. Burgess, *Introduction to the Science of Sociology*, Chicago University Press, Chicago, 1921, apud. R.M. Stănoiu, *Criminologie. Volumul I*, Editura Oscar Print, Bucureşti, 1995, p. 187.

[18] Zona 2 este zona cu cea mai mare mobilitate demografică, cu un slab control social, cu mari diferențe sociale, cu o populație eterogenă care include şi mulți imigranți. Este o zonă caracterizată prin sărăcie, şomaj şi un nivel scăzut al educației.

[19] L. Wirth, *Dissertation: Culture Conflicts in the Immigrant Family*, University of Chicago, Chicago, 1925, p. 285, apud. Lutter, Ackerman, op.cit. p. 4.

[20] Aceste metode riguroase de cercetare reprezintă şi o influență din partea Germaniei, unde de ceva timp exista „moda" de a face o „ştiință adevărată" din sociologie; a se vedea Lutters, Ackerman op.cit. p. 2.

[21] Shaw, în *The History of a Delinquent* (1931), a înregistrat povestea lui Sidney Blotzman, care până la vârsta de 16 ani deja se făcuse vinovat de numeroase infracțiuni, cum ar fi jaful sau molestarea sexuală. Sidney şi-a început „cariera" încă de la vârsta de 7 ani. Shaw a observat că datorită asocierii lui Sidney cu infractori mai în vârstă, acesta începuse să adopte valori specific unei subculturi a delincvenței. Shaw a insistat în acest studiu pe faptul că infractorul locuia în una din cele mai dezorganizate secțiuni a oraşului.

Philadelphia, Cleveland, Cincinnati sau Richmond. În mare, se poate spune că adepții Şcolii de la Chicago aveau o metodologie „calitativă".

Delincvenții au fost împărțiți pe trei categorii: a) cea a delincvenților prezumați, aduşi în fața tribunalului pentru a fi judecați; b) cea a delincvenților trimişi de tribunal unor centre de educație supravegheată; c) distribuția delincvenților care au avut de a face cu poliția şi se află sub supravegherea unor organe speciale.

Problema criminalității şi a delincvenței i-a ocupat pe sociologii americani ai anilor 1920'[22], S.U.A. acelor vremuri întâlnindu-se cu un val de astfel de fapte, în parte ca răspuns la prohibiție, care a fost foarte strict aplicată în oraşul Chicago. Clifford R. Shaw, un ofițer însărcinat cu supravegherea eliberaților pe cauțiune, şi-a exprimat opinia cum că acest comportament se datorează mai ales „detaşării de grupurile convenționale", şi nu unei anomalii psihice sau biologice[23]. El a observat că ilegalitățile comise de infractori erau rezultatul mediului în care aceştia trăiau, Shaw efectuând un studiu la nivelul mai multor regiuni, apărând astfel lucrarea *Ariile delincvenței*, în 1929. Împreună cu Henry D. McKai, avea să publice *Factorii sociali în delincvența juvenilă* (1931) şi *Delincvența juvenilă şi ariile urbane* (1924).

În aceste scrieri se prezentau o serie de hărți, care arătau în care regiune locuiau cei mai mulți tineri implicați în fapte penale. După aceea, autorii treceau la discutarea unor anumite aspecte ale respectivelor zone, cum ar fi localizarea clădirilor dezafectate, existența tuberculozei, locul de domiciliu al vagabonzilor etc. Ei au observat că zonele cu cea mai ridicată rată a criminalității nu erau acelea din care proveneau delincvenții. Mai mult, zonele cu o rată a criminalității crescute aveau o populație de tineri mai redusă decât ale zone. Se deduce că bandele de tineri delincvenți nu operau în zonele în care locuiau, ci în zonele cu un comerț înfloritor. Cu toate acestea, tinerii infractori proveneau mai ales din zonele cu un număr mare de emigranți şi de tineri de culoare. Aceste zone autorii le-au numit *zone de deteriorare morală* sau de *demoralizare personală*. Aceste zone erau caracterizate prin sărăcie, şomaj, condiții de muncă nefavorabile, învățământ dezorganizat etc. În concluzie[24], nu personalitatea unor anumiți oameni sau structura lor psihofizică, ci regiunea din care provin are rolul preponderent în influențarea lor spre comiterea de infracțiuni. Aceste studii au influențat[25] lucrări de geografie urbană şi de criminalitate efectuate ulterior de către cercetătorii germani.

Trebuie de asemenea să reținem că modelul de zonare a oraşului propus de Burgess nu a fost singurul. Potrivit teoriei lui Hoit, criminalitatea cea mai crescută era înregistrată de principalele artere de comunicație[26]. Shaw şi McKay au observat că zonele cu o criminalitate mare sunt caracterizate şi prin alte calamități sociale, cum ar fi mortalitatea ridicată sau un număr mare de tuberculoşi. Autorii au emis teza cum că aceste „zone delictuoase" rămân aşa pe o perioadă lungă de timp, chiar dacă populația din cadrul lor se schimbă[27].

Delincvența apare astfel ca un fenomen de respingere, specific cartierelor sărace (*delinquency area*[28]). Frederic Trasher[29] a studiat zonele în care proporția emigranților era ridicată, apreciind că în

---

[22] Ibidem. p. 354.

[23] James F. Short, „Introduction, to the Revised Edition", *Juvenile Delinquency and Urban Areas*, University of Chicago Press, 1969, p. 78, apud. Amza op.cit. p. 355.

[24] Raymond Gassin, *Criminologie*, Editura Dalloz, Paris, ediția a 2-a, p. 178, apud. A. Preda, *Criminologie*, Editura Fundației „România de mâine", Bucureşti, 2011, p. 94.

[25] Ibidem. p. 179.

[26] Frazier Franklin (*The Negro Family*, New York, 1948) propune, la rândul lui, o altă schemă.

[27] Argumente pentru susținerea acestei opinii va aduce şi Frazier Franklin; a se vedea *The Negro Family*, p. 288, apud. T. Amza (2002) op.cit. p. 356.

[28] L. Siegel, *Criminology*, University of Nebraska, West Publishing Co., Omaha, 1983, p. 166; R.M. Stănoiu, *Introducere în criminologie*, Editura Academiei, Bucureşti, 1989, p. 74; apud. Gh. Nistoreanu, C. Păun, *Criminologie*, Editura EUROPA NOVA, Bucureşti, 1996, p. 110.

[29] F. Trasher, *The Gang*, Chicago Univerisity Press, Chicago, 1927, apud. R. Stănoiu, op.cit. p. 188.

oraşul Chicago criminalitatea era ridicată în comunităţile cu o populaţie săracă de emigranţi (în zonele situate între centrul oraşului şi cartiere rezidenţiale), mai ales printre minorii ai căror părinţi erau emigranţi, deducând că fenomenul criminalităţii era rezultatul unei adaptări dificile, dublată de o izolare culturală. Aceste bande de tineri (*gang*[30]) reprezintă un „element interstiţial" în cadrul societăţii, iar perimetrul în care operează reprezintă o „zonă interstiţială"[31]. În aceste zone existau şi mai multe gospodării cu un singur părinte, iar familiile îşi schimbau frecvent locuinţa. Imigranţii se vedeau astfel nevoiţi a apela la alte metode de adaptare, neconvenţionale[32].

Astfel, membrii Şcolii de la Chicago au observat că regiunile caracterizate prin rata cea mai mare a criminalităţii erau acelea care se aflau în apropierea zonelor cu un comerţ înfloritor şi puternic industrializate. Aceste arii sunt caracterizate şi printr-un număr mai redus de populaţie stabilă, acest lucru datorându-se faptului demolării clădirilor destinate locuirii şi construirii de obiective industriale.

Zonele cu cea mai ridicată rată a criminalităţii au fost identificate ca fiind cele cu cea mai scăzută stare economică. Această constatare a fost determinată de factori precum procentajul familiilor înstărite, chiria medie şi procentajul familiilor proprietari de locuinţe. Tot aceste arii aveau şi rata cea mai ridicată a morţii infantile, a cazurilor active de tuberculoză şi a bolnavilor. Shaw şi McKay deduc că nu starea economică a unei zone determină un grad mare sau mic de criminalitate. Acest lucru l-au observat în timpul Marii Recesiuni (1929-1934), când totuşi rata delincvenţei, a criminalităţii adulte, a morţii infantile şi a tuberculozei, a rămas, per total, constantă.

După cum am mai spus, rata criminalităţii cea mai ridicată era înregistrată în zonele cu o populaţie de culoare şi de imigranţi ridicată. Shaw şi McKay s-au folosit de aceste studii şi pentru a măsura rolul pe care etnia îl avea în nivelul criminalităţii, semnalând faptul că anumite arii din zona 2 au rămas printre acelea cu o rată ridicată de delincvenţă, în ciuda faptului că o mare parte din populaţie a plecat către alte zone. În 1884, circa 90% din populaţia acestei zone era formată din irlandezi, scoţieni, englezi, scandinavi şi germani. În 1930, circa 85% din populaţia acestei zone era de origine cehă, poloneză, italiană, română şi slavă. Astfel, cu toate schimbările care au avut loc la nivelul populaţiei, aceste arii au continuat să aibă ratele cele mai mari de delincvenţă din oraş. De asemenea, în zonele în care populaţia de etnie străină s-a mutat, nu s-a constatat o modificare în rata criminalităţii. Autorii Şcolii de la Chicago au descoperit că în cadrul ariilor similare, fiecare grup, indiferent că era imigrant sau născut acolo, avea o rată a delincvenţei care era proporţională ratei generale a ariei. Nici un grup naţional sau rasial nu a arătat o rată caracteristică uniformă a delincvenţei în oricare parte a oraşului.

Autorii au concluzionat[33]: „În faţa acestor fapte este dificil să susţii teza că factorii rasiali şi cei ai naţionalităţii sunt prin ei înşişi raportaţi vital la problema delincvenţei juvenile. Pare necesar să se concluzioneze că mai degrabă ratele delincvenţei mai mari găsite printre copiii de negri şi ai imigranţilor sunt strâns raportate la diferenţele existente în modele lor de distribuire geografică în cadrul oraşului. Dacă aceste grupuri s-ar găsi în aceeaşi proporţie în toate ariile locale, *diferenţele* existente în numărul tinerilor aduşi în faţa instanţei provenind din alte grupuri ar putea să fie mult reduse sau chiar să dispară în totalitate." Astfel[34], „delincvenţa şi alte probleme sociale sunt strâns

[30] A. Moles, în *Sociodynamique de la culture* (1967), consideră că delincvenţa are trei trăsături principale (analizând, a descoperit peste 250 de definiţii date acesteia): a) este non-utilitară (nu urmăreşte un scop instrumental), b) este rău-intenţionată (urmăreşte a cauza un prejudiciu în mod gratuit); c) este negativă (ascultă de un principiu de opoziţie sistematică faţă de normele în vigoare); în T. Toma, *Dimensiunile socio-juridice ale prevenirii comportamentului delincvent în rândul tineretului*, Editura Vasiliana'98, Iaşi, 2009, pp. 62-64.

[31] F. Trasher op.cit. p. 20, apud. R. Stănoiu op.cit. p. 188.

[32] C.R. Shaw et. al., *Delinquency areas,* Chicago University Press, Chicago, 1929; R. Shaw, H.D. McKay, *Juvenile Delinquency and Urban Areas,* Chicago University Press, Chicago, 1942; apud. R. Stănoiu op.cit. p. 187.

[33] Clifford R. Shaw, Henry D. McKay, *Juvenile Delinquency and Urban Areas,* University of Chicago Press, Chicago, 1962, pp. 162-163, apud. T. Amza (2002), op.cit. p. 358.

[34] T. Amza (2002), op.cit. p. 359.

legate de procesul invadării, dominării şi succesiunii, care determină creşterea concentrică a şabloanelor oraşului."

Când o zonă din oraş este „invadată" de locuitori noi, relaţiile simbiotice care existau în respectiva zonă sunt distruse, fiind nevoie de o anumită perioadă până când echilibrul social va fi restabilit. Până atunci, aceste „arii interstiţiale"[35] vor fi afectate de o sumedenie de probleme sociale. Organizaţiile sociale dintr-o anumită regiune se destramă odată cu mutarea populaţiei iniţiale; fiind în tranziţie, locuitorii din respectiva arie nu se mai identifică cu aceasta şi nu se mai interesează atât de mult de bunul său mers. Instituţiile de la nivelul comunităţii, cum ar fi şcolile, bisericile şi partidele politice, decad şi ele. Se observă o descreştere a sociabilităţii şi a interesului manifestat de părinţi pentru educarea copiilor. Aria devine un „câmp de bătălie"[36] între culturile invadatoare şi cele în retragere.

Ceea ce dezavantajează zona 2 atât de mult este faptul că procesele de „invadare" au o frecvenţă mai mare, atât datorită celor care vin să facă afaceri, cât şi datorită imigranţilor. Imigrantul oricum va veni în contact cu o zonă dezechilibrată, neprimind nici sprijin în procesul de adaptare. Cu toate acestea, problema se ameliorează pe măsură ce imigranţii obţin mai multe resurse şi pe măsură ce aceştia se mută în zona numărul 3. McKay[37] zice: „Fiecare oraş are sectoarele sale, unde procentul delincvenţilor este ridicat, şi sectoare unde acest procent este scăzut, după cum există şi sectoare unde acest procent oscilează între limitele primelor două categorii... Sectoarele cu procent ridicat de criminalitate sunt în acelaşi timp sectoare cu procent ridicat de mortalitate, mortalitate infantilă, sărăcie şi condiţii proaste de locuit."

O temă centrală[38] a Şcolii de la Chicago este aceea de „dezorganizare". Mediul urban, fundamental diferit faţă de cel rural, îi face pe imigranţi să îşi dea seama că valorile, normele şi regulile care constituiau suprastructura comunităţii lor, nu mai au nici o valoare în noul mediu. Imigrantului i se oferă astfel două soluţii: fie să îşi adapteze structurile sociale cu care era obişnuit la noile împrejurări, fie să le uite cu totul şi să îşi formeze un nou mod de a privi lumea şi de a acţiona. Acest proces tinde să fie rapid şi traumatizant. Reprezentanţii Şcolii de la Chicago au studiat aceste transformări în mai multe paliere ale vieţii sociale, de la familie la religie. Membrii Şcolii s-au aplecat şi asupra elementelor care ar putea să amelioreze acest proces de „dezorganizare", făcându-i pe imigranţi să se adapteze mai repede şi cu cât mai puţine probleme la noul mediu. Factorii centrali în lucrarea *Ghetoul*, al lui Wirth, erau sinagoga locală, vecini din comunitatea de proveniență care s-au mutat împreună şi aderarea la cauze umanitare comune. Pentru Thomas, imigranţii polonezi s-au descurcat cu dezorganizarea datorită bisericii locale şi datorită obiceiurilor comunale păstrate cu grijă. Pentru italienii din lucrarea lui Whyte, importante erau stabilitatea găştii, relaţiile de familie, şi un loc de viețuire comună, cum ar fi un bloc de apartamente.

De asemenea, au analizat[39] şi potenţialele pericole la adresa ordinii sociale. Unele dintre aceste pericole erau mobilitatea, schimbarea, anonimitatea şi inegalitatea dintre sexe. North măsura gradul de stabilitate dintr-o comunitate orientându-se după acţionarea în solidaritate a membrilor unei comunităţi. Reckless[40] găseşte că viciul găseşte un teren propice pentru a se dezvoltate acolo unde mobilitatea, anonimitatea şi urmărirea propriului interes sunt la ele acasă. Short[41] găseşte şi el că anonimitatea şi urmărirea propriului interes au o influenţă nefastă.

---

[35] Sunt numite aşa întrucât sunt plasate între ariile naturale organizate, stabile.
[36] T. Amza (2002), op.cit. p. 359.
[37] H. McKay, *The Neighborhood and Child Conduct*, în *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 1954, vol. 39, nr. 1, pp. 19-20; apud. T. Amza (2002), op.cit., p. 360.
[38] Lutters, Ackerman, op.cit. pp. 5-6.
[39] ibidem. p. 6.
[40] W. Reckless, *Vice in Chicago*, University of Chicago Press, Chicago, 1933, p. 250, apud. Lutters, Ackerman, op.cit. p. 6
[41] J. Short, *The Social Fabric of the Metropolis:Contributions of the Chicago School of Urban Sociology*, University of Chicago Press, Chicago, 1971, apud. Lutter, Ackerman, op.cit. p. 6.

Şcoala de la Chicago a fost criticată[42], însă studiile lor au dus la efecte pozitive[43], constând în modificările intervenite în strategiile de control şi prevenire a delincvenței. De asemenea, au făcut a se accepta relația dintre fenomenul criminalității şi procese ca urbanizarea şi industrializarea. Programele specifice[44] de prevenire a criminalității influențate de Şcoala de la Chicago s-au extins până după cel de-Al Doilea Război Mondial. Procesul de migrație, încurajat de nevoia de a scăpa din starea de sărăcie, din lipsa de oportunități şi din inegalitate socială, subzistă[45] şi astăzi

Printre critici, s-a observat că în zona 2, deşi caracterizată prin valuri succesive de imigranți şi de mobilitatea populației, se observă totuşi o anumită continuitate culturală, forme de organizare foarte bine puse la punct. Se poate astfel deduce[46] că tocmai datorită acestei stabilități şi delincvența se perpetuează, şi nu datorită dezorganizării. Robinson[47], în 1936, critică faptul că autorii Şcolii de la Chicago şi-au bazat rezultate pe înregistrările oficiale ale justiției şi ale agențiilor sociale.

În anul 1938, M.A. Alihan[48] critică concepția de „ecologie umană", spunând că a luat naştere printr-o falsă analogie a societății omeneşti cu lumea plantelor, mai ales că şi domeniul ecologic a abandonat teoriile conform cărora comunitățile de plante au o unitate organică proprie, iar echilibrul natural ar fi un super-organism. În 1950, W.S. Robinson[49] demonstrează matematic că mulți cetățeni de origine orientală care locuiau în zone cu delincvență înaltă, nu au avut rate înalte de delincvență.

În anul 1954, Bernard Lander[50] a realizat un studiu asupra oraşului Baltimore, utilizând statistici moderne, care nu existau pe vremea când studiile autorilor Şcolii de la Chicago au fost realizate , concluzionând că nu există nici o corelație între delincvență şi condițiile de locuit sub standard sau suprapopularea locuințelor, ori a ariilor de rezidență. Acest studiu, ca şi cel realizat de Lewis Wirth,[51] a fost atacat de anumiți cercetători, care afirmau că tehnica statistică nu fusese folosită cum trebuie.

Neatacată nu a rămas nici concepția lui Shaw şi McKay conform cărora grupurile rasiale şi etnice nu ar avea nici o influență asupra ratei criminalității. În 1933, Norman Hayner[52] a descoperit că japonezii care trăiau în arii rău famate aveau totuşi rate ale delincvenței scăzute, iar în 1949, Cristen T. Johassen[53] a observat că ratele delincvenței ar trebui direct raportate la factori rasiali şi etnici, decât să fie ataşate indirect de arii de rezidență.

După prima şcoală de la Chicago, a mai fost şi o „Nouă Şcoală de la Chicago", ai cărei principali autori sunt E. Sutherland şi D. Cressey.[54] Dacă Prima Şcoală de la Chicago a înflorit în timpul anilor 20', 30', această A Doua Şcoală de la Chicago îşi va cunoaşte apogeul după cel de-Al Doilea Război Mondial, integrând, alături de metoda interacționismului simbolic, şi o cercetare de

[42] Către anii 1960' teoriile înaintate de Şcoala de la Chicago deja îşi pierduseră din popularitate.
[43] S-a observat că deşi s-a scurs o mare perioadă de timp, imaginile faptelor prezentate nu au fost alterate; a se vedea T. Amza (2002) op.cit. p. 360.
[44] Nistoreanu, Păun op.cit. p. 111.
[45] A. Preda op.cit. p. 95.
[46] P. Abraham, C. Dumitrescu, *Sociologia devianței şi controlului social*, Editura Detectiv, Bucureşti, 2010 p. 50.
[47] Lomar T. Empey, *American Delinquency*, Dorsey, Homewood, Illinois, 1982, pp. 103-127; apud. T. Amza (2002) op.cit. p. 361.
[48] T. Amza (2002) op.cit. p. 361.
[49] Ibidem.
[50] Bernard Lander, *Towards an Undestanding of Juvenile Delinquency*, Columbia University Press, New York, 1954; apud. T. Amza (2002) op.cit. p. 361.
[51] T. Amza (2002) op.cit. p. 362.
[52] Norman Hayner, *Delinquency Areas in the Puget Sound Region*, în *Revista Americană de Sociologie* (noiembrie 1933), nr. 39, pp. 314-328; apud. T. Amza (2002) op.cit. p. 361.
[53] Cristen T. Johassen, *Reevaluation and Critique of the Logic and Some Methods of Shaw and McKay*, în *Revista Americană de Sociologie*, nr. 14, octombrie 1949, pp. 608-614; apud. T. Amza (2002) op.cit. p. 361.
[54] E. Sutherland, D. Cressey, *Principes de criminologie*, Cujas, Paris, 1966.

teren riguroasă[55]. Wiles şi Bothoms, de la Universitatea din Sheffield, au pus în evidenţă reflectarea zonei de rezidenţă în judecata morală. Reputaţia unei arii devine o problemă criminologică deoarece există un anumit impact al acesteia în felul cum sunt trataţi inculpaţii provenind din aceste zone în sistemului juridic. De asemenea, critica lui Newman Mannheim (1965) a evidenţiat faptul că infracţionalitatea în societatea postmodernă a suferit transformări, devenind transnaţională, s-a adaptat schimbărilor tehnicii şi a trebuit să facă faţă societăţii, care nu mai lasă exclusiv pe seama statului constrângerea criminalităţii, existând profesionişti în ale protecţiei, precum şi modalităţi comunitare de supraveghere şi intervenţie. Mai mult, în anii 1970', criminologia şi-a deplasat interesul asupra infracţiunii, nu asupra infractorului, analizând condiţiile care ar putea favoriza sau încuraja pe un infractor. În ceea ce îi priveşte pe adepţii modului biologic sau psihologic[56] în criminologie, fiecare i-a atacat pe reprezentanţii Şcolii de la Chicago de pe poziţiile lor specifice, argumentând fie că tarele biologice ale populaţiei duc la o rată crescută a criminalităţii, fie că deficienţele de personalitate.

Adepţii teoriilor sociologice[57] au atacat Şcoala de la Chicago, argumentând că adepţii ei nu au folosit corect datele statistice, aceasta fiind nedreaptă cu oamenii săraci şi cu cei aparţinând minorităţilor etnice; ei formând până la urmă populaţia de bază a zonelor cu o rată mare a criminalităţii. Argumentează că nu toţi locuitorii din respectivele zone au un comportament criminogen şi că nu toţi copii sunt delincvenţi. Teoria ecologică este, în concepţia lor,[58] prea comună, neabordând nici problemele cauzale, ci doar limitându-se la a face afirmaţii că „delincvenţa este concentrată doar în anumite zone ale oraşului."

Teoriile marxiste[59] atacă şi ele Şcoala de la Chicago. Astfel, F.M. Resetnicov[60] apreciază că slăbiciunea principală a teoriei ecologie este că ignoră esenţa de clasă, iar adepţii acesteia nu consideră drept cauză principală a delincvenţei orânduirea bazată pe exploatare. De asemenea, membrii Şcolii desprind anumite fapte particulare pornind de la reguli generale. S-a observat[61] şi că rezultatele Şcolii de la Chicago nu îşi mai au relevanţa într-un sistem social informatizat.

În ceea ce priveşte efectele pozitive pe care această orientare le-a avut, trebuie observat că în Anglia[62], cercetarea ecologică s-a focalizat pe problemele politicii de protecţie socială prin oferirea de locuinţe proprietate publică. Şi în S.U.A., cercetarea ecologică a lăsat deoparte teoria, accentuând aspectele practice. Studiile recente s-au orientat spre o varietate mai mare de probleme: locul producerii crimei (de exemplu, distanţa dintre locul înfăptuirii acesteia şi zona în care infractorul locuieşte), relaţia între fapte şi locul săvârşirii lor (dacă este un loc dezafectat, folosit în vreun scop anume etc.), motivul pentru care infractorii au ales locul respectiv şi cum ar putea ei pe viitor să fie descurajaţi de a mai reveni pentru o nouă faptă (iluminat public, patrularea poliţiei etc.).

Şcoala de la Chicago a influenţat[63] şi teoria asociaţiilor diferenţiate şi pe cea a controlului social. De asemenea, putem să mai amintim,[64] ca o latură pozitivă a teoriei şi lansarea concepţiei de *transmitere culturală*, care a fost împărţită în două mari idei. Prima ne spune că ariile de înaltă

[55] S-a spus că această tendinţă spre cercetarea de teren s-ar datora experienţelor suferite în război. În acest sens: H. Becker, op.cit. p. 4.
[56] T. Amza (2002), op.cit. p. 362.
[57] ibidem.
[58] S. Kaplan, *The Geography of Crime*, New York, 1971, p. 176, apud. T. Amza (2002), op.cit. p. 363.
[59] T. Amza consideră că acestea aduc cea mai puternică critică.
[60] F.M. Resetnicov, *Criminologia americană contemporană*, Moscova, 1965, pp. 180-185, apud. T. Amza (2002) op.cit. p. 364.
[61] Lutters, Ackerman, op.cit. p. 6.
[62] A se vedea Baldwin, A.E. Battoms, Polii Kanthas, *Hounsing Policy and Crime in the British Public Sector*, în *Bratingham şi Biatinham*, pp. 206-208; John Balwin, *British Areal Studies of Crime: An Assessment*, în *Revista Britanică de Criminologie*, nr. 15 (1975, pp. 211-227; apud. T. Amza (2002) op.cit. p. 362.
[63] Cullen, Agnew, op.cit. p. 91. Este de amintit că Reckless şi Reiss, doi reprezentanţi de seamă ai controlului social, au studiat la Universitatea din Chicago.
[64] T. Amza (2002) op.cit. p. 363.

delincvenţă sunt caracterizate de o decădere a tipurilor de relaţii sociale vechi şi organizarea unei noi vieţi sociale, permiţând astfel comportamentului antisocial a ieşi la vedere. A doua idee[65] este aceea că respectiva arie va dezvolta cu timpul anumite valori şi norme ale unei subculturi criminale, încurajând astfel comportamentele delincvente în continuare. Chiar şi Shaw şi McKay vor concluziona ulterior că a doua idee este mai importantă, reuşind să explice amploarea delincvenţei în mahalalele Chicagoului.

În 1932, Shaw a lansat „Proiectul Ariei Chicago", care a stabilit 22 de centre regionale în şase arii ale oraşului. Aceste centre trebuiau să coordoneze resursele comunităţii, cum ar fi bisericile, şcolile, cluburile etc. şi să sponsorizeze anumite tabere de vară, vacanţe etc. Programul urmărea încurajarea localnicilor spre crearea de comisii cetăţeneşti, care să încerce la rândul lor soluţionarea problemelor comunităţii. Acest proiect a funcţionat constant timp de 25 de ani, până la moartea lui Shaw, în 1957. Criminalitatea a fost substanţial stopată[66]. Un proiect similar[67] a funcţionat timp de trei ani şi la Boston, de asemenea cu rezultate vizibile. Cu toate acestea, se pare[68] că în anii 1980', teoria dezorganizării sociale a lui Shaw şi McKay a câştigat din nou în popularitate.

După părerea mea, contribuţia de bază a Şcolii de la Chicago este nu una de ordin teoretic, ci una de ordin practic, încurajând studiul de teren riguros – ceea ce oricum este o contribuţie mai ales a celei de A Doua Şcoli de la Chicago. Consider bine venită acuza sprijinirii preponderent pe statistici oficiale, emise de organele de poliţie locală, uitându-se de aşa-zisa „cifră neagră". Nici baza teoretică a acestei grupări nu a reuşit a mă convinge, căci nu se poate spune că o arie geografică anume ar influenţa comportamentul delincvent al oamenilor. Cel mai probabil, chiar dacă mutarea dintr-un cartier în altul al emigranţilor era una considerabilă, nu era aşa de mare încât să destabilizeze situaţia unei anumite comunităţi. Cred că este important a se ţine cont şi de perceperea unor nou-veniţi într-o comunitate, care se vor raporta la noii lor vecini drept nişte depozitari de valori, norme şi reguli general acceptate. Astfel, chiar şi presupunând că o mutare în masă ar lăsa un cartier numai cu 30% din populaţia iniţială, un procent de nou-veniţi, chiar şi mult mai mare decât cel al vecinilor rămaşi, se va percepe întotdeauna pe sine drept un factor nou în comunitate, pierzându-şi „punctul de sprijin" şi siguranţa[69].

De asemenea, consider că subcultura are un rol hotărâtor în modelarea personalităţilor umane, dar mai ales în rândul tinerimii. Se poate ca o anumită subcultură să vehiculeze nişte idealuri şi aspiraţii - sau doar nişte metode de a atinge anumite idealuri şi aspiraţii – în opoziţie totală cu cele acceptate de societate. Un exemplu bun este comunitatea tinerilor care ascultă muzică rock, care văd ceva pozitiv în zgomot, violenţă, în consumul de stupefiante sau în vagabondaj. Deşi tinerii, odată cu vârsta, îşi recapătă şi luciditatea, este posibil ca structura lor morală să fi fost serios afectată, ca să nu mai vorbim de faptul că în scurtul timp al adolescenţei pot cauza probleme pentru alţii, pătându-şi cu această ocazie şi propria reputaţie[70]. Dacă acest lucru încă nu reprezenta o problemă serioasă în societatea contemporană Primei Şcoli de la Chicago, cred că în societatea actuală, multiculturală, acest fenomen îşi spune cuvântul.

---

[65] R.R. Kornhauser, *Social Sources of Delinquency*, University of Chicago Press, Chicago, 1978, pp. 61-69.

[66] Martin R. Hoskell, Lewis Yablonsky, *Juvenline Delinquency*, Rand Mc. Nally, Chicago, 1974, p. 423, apud. T. Amza (2002) op.cit. p. 366.

[67] T. Amza (2002) op.cit. p. 366.

[68] Cullen, Agnew, op.cit. p. 92.

[69] Asta dacă nu se vor percepe pe ei (pe nou-veniţi), drept grupul de bază, cum ar putea fi cazul unor armate invadatoare într-un teritoriu cucerit.

[70] Am putea astfel să aducem în discuţie şi teoria „etichetării", al cărei teorii şi-ar putea găsi aplicaţia în cazul expus de mine mai sus.

Bibliografie:

- T. Amza, *Criminologie*, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 1998
- T. Amza, *Criminologie teoretică. Teorii reprezentative şi politică criminologică*, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 2000
- T. Amza, *Criminologie. Tratat de teorie şi politică criminologică*, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 2002
- D.P. Baciu, S.M. Rădulescu, M. Voicu, *Introducere în sociologia devianței*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985
- H. Becker, *The Chicago School, So-Called*, în *Qualitative Sociology, Vol. 22, No. 1, 1999*
- F. T. Cullen, R. Agnew, *Criminological Theory: Past to Present*, Oxford University Press, Oxford, 2011
- I. Gheorghiu-Brădet, *Criminologia Generală Românească*, Editura Ipocart Braşovia, Braşov, 1993
- M. Lallement, *Histoire des idees sociologiques, des origines a Weber (tome I*), Editions Nathan, Paris, 1993, traducere de M. Conceatu, Editura ANTET
- Wayne G. Lutters, Mark S. Ackerman, *An Introduction to the Chicago School of Sociology*, Interval Research Propriety, 1996
- Albert Ogien, *Sociologie de la deviance*, Armand Colin, Paris, 1999, traducere de D. Lungu şi G. Neamțu, Editura POLIROM, 2002
- Gh. Nistoreanu, C. Păun, *Criminologie*, Editura EUROPA NOVA, Bucureşti, 1996
- Abraham Pavel, Costel Dumitrescu, *Sociologia devianței şi controlului social*, Editura Detectiv, Bucureşti, 2010
- Andrei Petre, *Sociologie generală*, Editura Tipo Moldova, Iaşi, 2010
- A. Preda, *Criminologie*, Editura Fundației „România de mâine", Bucureşti, 2011
- R.M. Stănoiu, *Metode şi tehnici de cercetare în criminologie*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucureşti, 1981
- R.M. Stănoiu, *Criminologie. Volumul I*, Editura Oscar Print, Bucureşti, 1995
- S.M. Rădulescu, *Sociologia devianței*, Editura VICTOR, 1998
- T. Toma, *Dimensiunile socio-juridice ale prevenirii comportamentului delincvent în rândul tinerilor*, Editura Vasiliana'98, Iaşi, 2009
- R. Faris, W. Form, *Sociology*, în *Encyclopædia Britannica Ultimate Reference Suite*, Encyclopædia Britannica, Chicago, 2015.
- Encyclopædia Britannica, *Park, Robert E.*, în *Encyclopædia Britannica Ultimate Reference Suite*, , Chicago, 2015.
- Encyclopædia Britannica, *Burgess, Ernest Watson*, în *Encyclopædia Britannica Ultimate Reference Suite*, Chicago, 2015.
- T. Bernard, *Criminology*, în *Encyclopædia Britannica Ultimate Reference Suite* Encyclopædia Britannica, Chicago, 2015.
- http://en.wikipedia.org/wiki/Chicago_school_%28sociology%29